

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างความทันสมัยของพ่อแม่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคตที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้า ในระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้า ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของโรงเรียนบ้านใหม่ร่มเย็น โรงเรียนบ้านปางถ้ำ โรงเรียนบ้านต้นผึ้ง และโรงเรียนบ้านสบทุคีรีราษฎร์สงเคราะห์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 124 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบวัดความทันสมัย
2. แบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผล
3. แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ
4. แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต
5. แบบวัดพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือดังกล่าวข้างต้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ SPSS/FW ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
2. วิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร (path analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความทันสมัยของพ่อแม่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความเชื่ออำนาจภายใน
 ตนด้านสุขภาพ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายโดยส่งอิทธิ
 พลผ่านตัวแปรความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ทั้งนี้ความทันสมัยมีอิทธิพลทางตรงต่อ
 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพมีอิทธิพล
 ทางตรงต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
 กับลักษณะมุ่งอนาคต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดย
 ส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ทั้งนี้ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล
 ผลมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อ
 พฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคต มีความ
 สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยที่ทั้งความเชื่ออำนาจ
 ภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมรักษาความ
 สะอาดร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความทันสมัยของพ่อแม่ การอบรม
 เลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคต ที่มีต่อพฤติกรรมการ
 รักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้า ในระดับประถมศึกษา พบว่า ผลการ
 วิจัยมีทั้งที่เป็นไปตามสมมติฐาน และส่วนที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานดังนี้คือ

สมมติฐานที่ 1 : ความทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจ
 ภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมรักษา
 ความสะอาดร่างกาย โดยส่งอิทธิพลผ่านตัวแปร ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และ
 ลักษณะมุ่งอนาคตนั้น พบว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานบางส่วน กล่าวคือ พบว่า ความ
 ทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ โดยมีขนาด
 อิทธิพลเป็น 0.23 ($p < .05$) ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาที่มีความทันสมัยสูง จะมี

ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงไปตามไปด้วย คือ เชื่อว่าการที่ตนจะมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงหรือไม่นั้น เป็นเพราะความสามารถและการกระทำของตน และเชื่อว่าตนสามารถหลีกเลี่ยงโรคร้ายไข้เจ็บได้จากการดูแลรักษาสุขภาพของตนให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของอาร์เมอร์ และ ยูซ รวมทั้งผลการศึกษาของดอร์วสัน (Armer & Youtz, 1971; Dawson, et al., 1972 อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล, 2520) ที่พบว่า ความทันสมัยของพ่อแม่ทำให้ลูกมีความทันสมัยตามไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ความทันสมัยของพ่อแม่ทำให้ลูกมีความเชื่ออำนาจภายในตน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความทันสมัย จะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน ดังเช่นที่ คาร์ล (Kahl, 1968) สรุปไว้ว่า คนที่มีความทันสมัยจะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อินคิลเลส และ สมิธ (Inkeles & Smith, 1974 อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ จันทน์นวล, 2520) ที่พบว่า บุคคลที่มีความทันสมัยจะมีความเชื่อถือในประสิทธิภาพของวิทยาศาสตร์ และมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของหยาง (Yang, 1981) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กับความทันสมัยส่วนบุคคลในไต้หวันระหว่างปี 1971 - 1976 ที่พบว่า ความทันสมัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะเผด็จการ ความเชื่ออำนาจภายในตน การปฏิบัติตามความต้องการ และค่านิยมของสังคม ตลอดจนความเครียดของบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่าความทันสมัยของพ่อแม่ มีอิทธิพลต่อความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของลูก ลูกที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาที่มีความทันสมัยสูง จะมีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงตามไปด้วย นั่นคือ จะมีความเชื่อว่า ตนเองจะมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงดีหรือไม่นั้นเป็นเพราะความสามารถและการกระทำของตน และมีความเชื่อว่าตนสามารถหลีกเลี่ยงโรคร้ายไข้เจ็บได้ จากการดูแลรักษาสุขภาพของตนให้ถูกสุขลักษณะ

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าความทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ โดยมีขนาดอิทธิพลเป็น $0.23 \times 0.16 = 0.04$ กล่าวคือ ความทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของลูก และความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพก็มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของผู้เป็นลูก นั่นคือ การที่ลูกรับรู้ว่ามีพ่อแม่มีความทันสมัย เช่น มีความเชื่อถือในประสิทธิภาพของวิทยาศาสตร์และการแพทย์แทนการเชื่อเรื่องผีหรือหมอผี เมื่อเกิดเจ็บป่วย หรือประสบปัญหายุ่งยากในชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดกับความเชื่ออำนาจภายในตน มีอิทธิพลต่อความเชื่อที่ว่า การที่ตนจะมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงหรือไม่นั้น เป็นเพราะความสามารถและการกระทำของตน และเชื่อว่าตนสามารถหลีกเลี่ยงโรคร้ายไข้เจ็บได้ จากการรักษา

สุขภาพร่างกายของตนให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย เพราะความคิดความเชื่ออันอาจภายในตนด้านสุขภาพดังกล่าวนั่นเอง

การที่ผลการศึกษาไม่พบว่าความทันสมัยของพ่อแม่ตามการรับรู้ของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งทำให้สรุปผลได้ต่อไปว่าความทันสมัยของพ่อแม่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายโดยส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า อาจเป็นเพราะว่าความทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลไม่มากพอที่จะกระตุ้นให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตได้ เหตุผลแรกอาจเนื่องมาจากความทันสมัยของพ่อแม่ตามการรับรู้ของนักเรียนมีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยเฉพาะเมื่อเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับนักเรียน อาจทำให้นักเรียนเอาใจใส่รับรู้น้อย และถึงจะมีการเอาใจใส่รับรู้ ก็เป็นเรื่องไกลตัวเกินไป ไม่ค่อยมีความเกี่ยวข้องกับตนเองอย่างเด่นชัด จึงทำให้ความทันสมัยของพ่อแม่มีอิทธิพลไม่มากพอที่จะทำให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตได้

เหตุผลประการต่อมาอาจเป็นเพราะความทันสมัยของพ่อแม่ตามการรับรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นความทันสมัยตามบริบทของชาวเขา นักเรียนไม่สามารถนำมาเชื่อมโยงไปสู่เรื่องของการคาดการณ์ไกล และวางแผนเพื่อรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดกับตนในอนาคต รวมทั้งความสามารถที่จะควบคุมตนให้อดได้รอได้ และดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่ต้องการของนักเรียนได้ เพราะประเด็นที่รับรู้เกี่ยวกับความทันสมัยของพ่อแม่ตามบริบทของชาวเขาไม่มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับลักษณะมุ่งอนาคตนั่นเอง จึงทำให้ความทันสมัยของพ่อแม่ไม่อาจส่งอิทธิพลต่อลักษณะมุ่งอนาคตโดยตรงได้ และมีผลทำให้ความทันสมัยของพ่อแม่ไม่อาจส่งอิทธิพลโดยอ้อมต่อการมีพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของลูก โดยส่งอิทธิพลผ่านลักษณะมุ่งอนาคตได้เช่นกัน

สมมติฐานที่ 2 : การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคต และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ พฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยส่งอิทธิพลผ่านความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นก็พบว่า ผลการศึกษาสนับสนุนสมมติฐานนี้บางส่วนกล่าวคือ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีขนาดอิทธิพลเป็น 0.41 และ 0.27 ($p < .05$) ตามลำดับ นั่นก็คือ นักเรียนที่รับรู้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลสูงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงตามไปด้วย ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520) ที่ศึกษาพบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และคณะ (2529) ที่พบว่า เยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง

นอกจากนั้นยังพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย ซึ่งในประเด็นนี้จะได้อธิบายโดยละเอียดในการอภิปรายผลจากสมมติฐานที่ 3 ต่อไป จากผลดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยที่อิทธิพลทางอ้อมของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายมีขนาดอิทธิพลเป็น $0.41 \times 0.42 = 0.17$ และอิทธิพลทางอ้อมของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายมีขนาดอิทธิพลเป็น $0.27 \times 0.42 = 0.11$ แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลหรือการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ ความรัก ให้การยอมรับ ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง สนใจและเอาใจใส่ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของพ่อแม่ และการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกอย่างมีเหตุมีผลอย่างสม่ำเสมอ มีการอธิบายให้ลูกรับทราบเหตุผลของการที่พ่อแม่สนับสนุนหรือห้ามปรามไม่ให้ลูกทำสิ่งต่าง ๆ มีการลงโทษตามสมควรกับความผิดของลูกนั้น นอกจากนี้จะส่งผลให้ลูกเป็นคนมีลักษณะมุ่งอนาคตแล้ว ยังส่งผลทางอ้อมไปสู่การกระทำพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของลูกอีกด้วย

นอกจากนั้นยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน นั่นคือ นักเรียนที่รับรู้ว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน รับรู้ว่าคุณเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วย ($r = 0.45, p < .01$)

แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมีอิทธิพลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ทำให้สรุปผลต่อไปได้ว่าการอบรม

เลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยส่งอิทธิพลผ่านตัวแปรความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของนักเรียน ชาวเขา ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ที่มักจะพบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผล กับความเชื่ออำนาจภายในตน ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาวเขา ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณีเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งก่อน ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีการเชื่อ และนับถือผี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับการปลูกฝัง และยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างแน่นแฟ้นมั่นคงตราบจนปัจจุบัน ดังนั้นถึงแม้จะได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล ความรักและการมีเหตุผลที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อ นักเรียนจึงไม่สามารถลบเลือนวัฒนธรรมที่ฝังแน่นมานานนี้ได้ ถึงแม้ความรักและการมีเหตุผล ดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนสามารถนำมาคิดไตร่ตรอง มุมานะที่จะอดได้รอได้ เพื่อไปถึงอนาคตที่ ตนคิดวางแผนไว้ก็ตาม แต่นักเรียนก็ยังคงมีการเชื่อถือผีตามวัฒนธรรมของชาวเขาที่ฝังแน่น มานานอยู่นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้นี้ยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้ เหตุผลนี้ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชาวเขา แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายโดยส่งผ่านตัวแปรลักษณะ มุ่งอนาคต

สมมติฐานที่ 3 : ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพและลักษณะมุ่งอนาคต มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย สมมติฐานนี้ได้รับการยอมรับ กล่าวคือ พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของนักเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียน ซึ่งแสดงว่าความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงสวเหตุกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดย ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาด ร่างกาย โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.16 ($p < .05$) หรืออาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่มีความเชื่อ อำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงก็จะมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายสูงตามไปด้วย ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยทั้งในและต่างประเทศหลาย ๆ เรื่อง เช่น งานวิจัย ของ ซีแมนและซีแมน (Seeman and Seeman, 1983) งานวิจัยของ เฮย์ และ รอส (Hey and Ross, 1987) งานวิจัยของวอลสตัน วอลสตัน และดีวิลลิส (Wallston, Wallston and Devellis, 1978) และการรวบรวมผลงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความเชื่ออำนาจภายในตนด้าน

สุขภาพกับพฤติกรรมกำบังกันและรักษาสุขภาพของวอลสตันและวอลสตัน (Wallston and Wallston, 1981) ที่พบ ผลสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม นั่นคือ ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมการกินและดื่มน้ำอย่างถูกสุขลักษณะ การออกกำลังกาย การรับการตรวจสุขภาพ การควบคุมน้ำหนัก การใช้เข็มขัดนิรภัย และการรับภูมิคุ้มกันโรคสูงตามไปด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทย เช่น จากการศึกษาของ วัลภา ผิวทน (2527) ซึ่งพบว่ามารดาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงจะนำเด็กก่อนวัยเรียนมารับภูมิคุ้มกันโรคมามากกว่ามารดาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน การศึกษาของ วรฉวี บรรเทิง (2528) ก็พบว่า ผู้ป่วยเด็กวัยเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะมีการเผชิญภาวะเครียดก่อนผ่าตัดแบบยอมรับความจริงมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ การศึกษาของ พรรณี ปานเทวัญ (2533) ก็พบว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ และ อุบล เลี้ยววาริณ (2534) ก็พบว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้านการกิน การหลีกเลี่ยงการเสพยาที่เป็นโทษ และการรักษาอนามัยส่วนบุคคลสูงกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพต่ำ รวมทั้งจากการศึกษาของ ปริญญา จิรกุลพัฒนา (2536) ที่พบว่าวัยรุ่นที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านสุขภาพ น้อยกว่าวัยรุ่นที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพต่ำ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ก็สอดคล้องและเป็นไปตามหลักทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกาย นั่นคือ พบว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายสูงตามไปด้วย ซึ่งผลที่ได้นี้ก็สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ กรีน และคีกีเลส (Green, 1970 และ Kegeles, 1963 อ้างใน อุบล เลี้ยววาริณ, 2534) ซึ่งพบว่าบุคคลที่เข้าร่วมโครงการปฏิบัติตนตามคำแนะนำของแพทย์ในการรักษาสุขภาพทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ รัตนา ประเสริฐสม (2526) ที่พบว่า การฝึกให้นักเรียนอดได้รอได้จะมีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมอนามัยสูงขึ้น และเมื่อ สายสุนีย์ ทับทิมเทศ (2528) ศึกษาในเวลาต่อมา ก็พบผลที่สอดคล้องกันว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกให้อดได้รอได้และมีการหยั่งรู้เวลาในอนาคตสูง จะมีการปฏิบัติตนด้านการแปรงฟันและรับประทานอาหารที่ถูกหลักอนามัยสูงกว่านักเรียน

ที่ได้รับการฝึกให้รอดได้รอดได้ แต่มีการหยั่งรู้เวลาในอนาคตต่ำ ต่อมาเมื่อ อุบล เลี้ยววาริณ (2534) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร ก็พบว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูง มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมสุขภาพ มีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมสุขภาพด้านการกินอย่างเหมาะสม การหลีกเลี่ยงสารเสพติด การรักษานามัยส่วนบุคคลสูงตามไปด้วย รวมทั้งการศึกษาของ ยศ อัมพรรัตน์ (2536) ก็ศึกษาพบว่า การฝึกให้นักเรียนอดได้รอดได้จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในเวลาต่อมาของ ลัดดา ทวี (2540) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตให้สูงขึ้นจะมีพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมสูงตามไปด้วยเช่นกัน

การประยุกต์ใช้ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของเด็กนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้าดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายของเด็กนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้าสามารถจะกระทำได้โดยการพัฒนาจิตลักษณะ 2 ประการขึ้นก่อน คือ ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และลักษณะมุ่งอนาคต
2. การที่พ่อแม่มีความทันสมัย และเมื่อลูกได้รับรู้ความทันสมัยของพ่อแม่จะมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ นั่นคือ การที่ลูกจะมีความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพสูงขึ้นไปได้นั้น มีส่วนมาจากการที่พ่อแม่มีความทันสมัย โดยมีการเปิดใจกว้าง ยอมรับสถานการณ์และนวัตกรรมที่แปลกใหม่ เชื่อถือในประสิทธิภาพของวิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์เมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือประสบปัญหายุ่งยากในชีวิต แทนการเชื่อเรื่องผีหรือหมอผี เห็นความสำคัญของการศึกษา สนใจข่าวสาร ร่วมกิจกรรมของชุมชน และรู้จักชักจูงลูกให้มีพฤติกรรมดังที่ได้กล่าวมา การที่ลูกรับรู้ว่พ่อแม่มีความทันสมัยจะส่งผลทางอ้อมให้ลูกมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายโดยผ่านความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

การชักจูงชาวเขาให้มีการพัฒนาตนเองไปสู่ความทันสมัยตามบริบทของชาวเขาจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะส่งผลทางตรงคือทำให้ลูกมีความเชื่ออำนาจในตนเองด้านสุขภาพ และส่งผลทางอ้อมคือ ลูกมีพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย

3. การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบ คือ แบบรักษนัยสนุน และแบบใช้เหตุผลต่างก็มีอิทธิพลทำให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตในเด็กนักเรียนชาวเขาเผ่าเย้าอย่างเห็นได้ชัด และยังมีอิทธิพลทางอ้อมที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายด้วย ดังนั้นการเผยแพร่ข้อมูลหรือกระตุ้นให้ชาวเขาเผ่าเย้ามีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของตนเองแบบรักษนัยสนุนและแบบใช้เหตุผลจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ นั่นคือ กระตุ้นให้บิดามารดาของเด็กชาวเขาให้การให้ความรัก ยอมรับ ให้ความสนิทสนม เป็นกันเองกับบุตร ให้ความเอาใจใส่และให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบิดามารดาในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ บิดามารดาควรปฏิบัติต่อเด็กในทำนองที่มีเหตุผลสมควร มีการอธิบายเมื่อสนับสนุนหรือห้ามปรามการกระทำสิ่งต่าง ๆ มีการลงโทษตามสมควรกับความผิดของบุตร ไม่ใช่อารมณ์ และมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างความทันสมัยของพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจในตนเองด้านสุขภาพ ลักษณะมุ่งอนาคต ที่มีต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย ในหมู่นักเรียนชาวเขาเผ่าอื่น ๆ รวมทั้งนักเรียนที่ไม่ใช่ชาวเขา เพื่อจะได้ทราบรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจนและกว้างขวางมากขึ้น
2. การศึกษาตัวแปรด้านความทันสมัยของพ่อแม่ตามการรับรู้ของนักเรียนที่จะส่งผลทางตรงต่อความเชื่ออำนาจในตนเองด้านสุขภาพ ลักษณะมุ่งอนาคต และส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียนชาวเขานี้ น่าจะมีการศึกษาความทันสมัยของพ่อแม่นักเรียนชาวเขาโดยให้พ่อแม่เป็นกลุ่มตัวอย่าง การรับรู้เรื่องความทันสมัยจะเป็นเรื่องความทันสมัยของตัวพ่อแม่เอง ซึ่งอาจทำให้เห็นอิทธิพลของความทันสมัยต่อตัวแปรต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้นหรือทำการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่สามารถรับรู้ได้ว่าตนมีความทันสมัยมากน้อยเพียงไร และมีอิทธิพลต่อลักษณะทางจิตสังคม และพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของตนหรือไม่

3. ควรศึกษาตัวแปรด้านสังคมวิทยา เช่น ประเพณี ความเชื่อของชาวเขาที่น่าจะมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับลักษณะทางจิตสังคม

4. ควรมีการศึกษาเพื่อแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียน โดยการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต หรือความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือว่าวิธีการพัฒนาทั้งลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบและค้นหาวิธีการที่จะมีประสิทธิภาพที่สุดในการพัฒนาพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายของนักเรียน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University